

MĘSKI (293) ai

męski (277), **mężski** (10), **męski** (3), **mężski** (2), **mężki** (1); *męzski BartBydg* (2); *męski* : *męzski* : *męski* : *mężki* *GlabGad* (5 : - : - : 1), *LibMal* (3 : 2), *Mącz* (40 : - : 3), *ModrzBaz* (1 : - : - : 1), *Calep* (9 : 6), *LatHar* (4 : - : - : - : 1).

-f-, -s-, -ff-, -ss-, -fz- (238), -z- (39).

sg m N *męski* (31). ◇ G *męskiego* (25); -égo (2), -(e)go (23). ◇ D *męski(e)mu* (3). ◇ A *męski* (16). ◇ I *męskim* (4), *męski(e)m* (1) *FalZioł*. ◇ L *męskim* (18), *męski(e)m* (2); -im : -(e)m *FalZioł* (8 : 2). ◇ f N *męską* (18), *męsk(a)* (3). ◇ G *męskiej* (29); -éj (3), -(e)j (26). ◇ D *męski(e)j* (2). ◇ A *męską* (11) [w tym: -a (2)]. ◇ I *męską* (5). ◇ L *męskiej* (4), *męskie* (1) *OpecŻyw*; -éj (2), -(e)j (2). ◇ n N *męskie* (15); -é (1), -(e) (14). ◇ G *męskiego* (39); -égo (3), -(e)go (36). ◇ A *męski(e)* (14). ◇ I *męskim* (4). ◇ L *męskim* (1), *męski(e)m* (1) *FalZioł* (1 : 1). ◇ pl N *subst* *męski(e)* (5). ◇ G *męskich* (16). ◇ D *męskim* (1). ◇ A *subst* *męski(e)* (13). ◇ I f *męski(e)mi* (1). ◇ L *męskich* (9). ◇ D sg n *skostn* po *męsku* (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

Przymiotnik od „mąż”:

1. *Od znaczn. ‘mężczyzna’, też o zwierzętach: samczy; virilis Murm, Mącz, Modrz, Cn; masculinus Vulg, Mącz, Cn; masculus Cn (288) : Masculinus, Męski. Mącz 210c.*

a. *Będący mężczyzną (64) :*

W przeciwstawieniach: »męski ... niewieści; męski naród, potomek ... córka, dziewczka, żona« (4): FalZioł IV 29d; rofkazał bábam Zydowkím/ ktore położnicám służą/ áby kázde dzyecię męskiego naródu zábily/ á dzyewkom pokoy dáły. BielKron 27v; iż przylięgli/ ielli ná nas bitwy wygráią/ wżyśtek naród męski wygubić/ á żony z dziećmi pobrać w niewolą BielSpr 40; Potomká żadnego męskiego Kázimierz Krol z nią niemiał/ tylko iednę Córkę Helźbietę StryjKron 427.

Wyrażenia: »męska(-i, -e) płeć, naród, przyrodzenie, plemię, pogłowie, rodzaj, stan« [szyk 10 : 6] (9 : 2 : 1 : 1 : 1 : 1 : 1) : LibLeg 11/65v; GroicPorz ff3v; Przykazał krol swoim ludziom áby tego pilni byli/ á zábili kázde dzyecię ktore sie vrodzi w męski naród. BielKron 28, 27v, 47; Mącz 9c, 210c, 498c; Potym widzeniu ták się vczuł wolnym/ od wżytkiego zápalenia zley żądzey iákoby práwie płci męskiey ná sobie nie nośił SkarŻyw 211, 348, 477, 478, 489; PaprUp B3v; WysKaz kt; iż iuż tylko męskiego rodzaju potomkowie [...] dziedzictwo pośięgáć máią SarnStat 1030.

peryfr. »męska(-i, -e) płeć, naród, rodzaj, osoba, głowa, pogłowie, przyrodzenie, stan« = mężczyzna, mężczyźni; samiec; sexus masculinus Vulg; mas, sexus a. stirps virilis, Mącz [szyk 21 : 10] (17 : 4 : 4 : 2 : 1 : 1 : 1) : gdyż [węgorz] nie ma roznołci w swojim rodzaju: ani płeć męzka ani niewiełcia w nich może być poznana FalZioł IV 29d, V 51; GlabGad M; RejPs 218; Leop 2.Par 31/19; O bieda!z nam męskiemu rodzáiowi/ żełmy iuż przyźli ná niewiełci ład BielKron 318v, 15v, 39, 43; Masculinus, [...] co ku męskiey płci należy. Mącz 210c, 210c, 390d [3 r.], 498c; y dał iemu što funtow piędęzy ná to/ áby they pánni Tárłiey y iedná męska głowá nie ogládała w miełiácu krom iego. HistRzym 21v; BielSpr 40; WierKróc B; KarnNap A4; SkarŻyw 114, 120, 147, 242; KochJez A4v; KochEpit A3; KochWz 135; ReszPrz 28; Prožno sie mamy spulzczáć ná męskie ołoby/ Iuż oni nie odtápią swoiey zwykley próby. BielSjem 3; GostGosp 16; LatHar 96, 679.

»płod, potomek, potomstwo męski(e)« (4 : 2 : 1): *BielKron* 62v, 212v, 222v; pragnąc aby ie Pan bog płodem męskim/ z ktoregoby iemu cześć roflá/ obdárzyć raczył: powili syná Bernárdyná *SkarŻyw* 458; Ale ten Kázimierz wtory/ gdy bez potomftwá męskiego vmárł/ fkończył fuccellíá álbo náfldnictwo Krolow Polfkich z narodu Polfkiego od Lechá. *StryjKron* 452, 427; *GostCast* 15.

Szeregi: »(ani) męska, ale i (ani, i) biała (a. białogłowska) płec« (5): ták to imię dawné RADZIWIŁOW pod siedmiá Tryonów íełt fławné/ Nie tylko z męskiéy ále y z biały płci ftrony *KochJez* A4v; *KochEpit* A3; *GostGosp* 16; *LatHar* 96, 679. [*Ponadto w połączeniu niewspólrzędnym 1 r.*].

»(bądź, tak) męski i (abo, jako i, a) niewieści (a. żeński)« (9): *FalZioł* V 51; *LibLeg* 11/65v; *RejPs* 218; *GroicPorz* ff3v; Androgynos, Który oboygá przyrodzenia yełt tak męskiego yáko y niewieścięgo. *Mącz* 9c; *KarnNap* A4; *SkarŻyw* 120, 147; *ReszPrz* 28. [*Ponadto w połączeniach niewspólrzędnych 2 r.*].

a. *O rzekomej płci planet i znaków Zodiaku (10)* : Strzelec. íełt [...]. Mężki *FalZioł* V 50, V 50 [2 r.], 50v [2 r.].

Wyrażenie: »przyrodzenie męskie« (5): Mars. Planeta íełt [...] Przyrodzenia mężkie⁸⁰ *FalZioł* V 51, V 49v [3 r.], 51.

b. *Będący częścią ciała mężczyzny lub jego fizjologicznym wytworem; viri (virorum) Vulg, Mącz (109)* : *Murm* 50; *Leop Ps* 146/10; *KochPs* 191; *StryjKron* 345; Caesaries – Długie włofsy męskie. *Calep* 149a.

W przeciwstawieniu: »męski ... niewieści« (5): Abowiem Mężka vrina íełth rumieńfza/ á niewielcia bledfza y grubfza pófpolicie *FalZioł* V 1v; *GlabGad* M; *SienLek* 25v, 27v, 77.

W charakterystycznych połączeniach: członek [= część ciała] męski(-a, -e), goleń, mocz (2), ręka (2), uryna, włofsy (2), ząb.

Wyrażenia: »członek (tajemny, rodzący, rodzajny), korzeń, łono, naczynie, czopek tajemny, przyrodzenie, rzecz męska(-i, -e)« = *priapus Murm, BartBydg, Mącz; veretrum Murm, Mącz, Calep; membrum virile, mentula, muto, penis Murm, Mącz; verpa Mącz, Calep; coles, pyga Murm; balanus, genitalia virorum, inguen, menta, membrum, pudendum virile, testes, virga virilis, virilia Mącz; genitale, virilitas Calep [szyk 35 : 27] (50 : 3 : 3 : 3 : 1 : 1 : 1)*: *Priapus membrum virile. Das menlich glyd. Naczynye męlkye Coles idem Penis idem, Veretrum idem. Mentula idem. Muto idem. Pyga idem Murm* 61, 61; *BartBydg* 123; popiół kopru [...] rany ktore bywaią wczłonku męłkiem zagaia *FalZioł* I 8a, ++5b, c [4 r.], I 34d, 35a, 40a (23); *BielŻyw* 115; *GlabGad* O; *BielKron* 462v; Spado, dictio Graeca, Bes sył álbo członká męłkiego vrodzony *Mącz* 403d, 22d, 67d, 109b, 146b, 155b (18); Męłkiego łoná lekárftwo. *SienLek* 118 marg, 22v, 118, 118v [2 r.], S[ss]3, T[tt]v; *StryjKron* 572; Verpus – Ołifienie na korzeniu mezskim. *Calep* 1113b, 69a, 455a, 838a, [1112]b, 1113b, 1127a.

»nasienie, plemię, siemię męskie« = *bilis Calep [w tym: nasienie albo plemię (2)] [szyk 22 : 6] (25 : 4 : 1)*: Ariftoteles piłze iż ta riba ktora íełt fámiecz: ma pod gardłem ieden członek: w ktorim ma nafienie mężkie *FalZioł* IV 38d, I 50d, 73d, 87d, 88a, 105c (11); Drugi vrząd ich [*nerek*] íełt zachowawać w łobie fpermę to íełt, nafienie albo plemię mężłkie ku rodzeniu człowíeka potrzebne

GlabGad Fv, E2v; *Mącz* 229a; *SienLek* 27v, 30v; *KuczbKat* 30; *CzechRozm* 155v, 158v, 160v, 163v [2 r.], 164; *CzechEp* 295; *BielSjem* 8; Bilis – Siemię męską. *Calep* 130b; *WujNT* 4; *SkarKaz* 577a.

»stroje, moszny, jaje męskie« = *testiculus BartBydg*, *Mącz*; *coleus Mącz* [szyk 6 : 2] (4 : 3 : 1): *Testiculus, masskye* [!] stroye, dicitur a testando, quia testatur hominem esse mare *BartBydg* 157; Też żyła która po łyście idzie, rzeczona Zaphena zacięta [...] każdy wrzod/ macicze bolenie, nyrek/ moźzen męzkich, y krzyżow: roztagawa *FalZioł* V 59, I 92b [2 r.], V 59, 60v; *Coleus* id est *testiculus*, [...] *Podolek*/ yadro w moźznách męzkich. *Mącz* 59c, 452a.

Szereg: »(tak) męski (jako) i niewieści« = *tam virorum quam feminarum Mącz* [szyk 3 : 1] (4): *Mącz* 155b, 170b; O łonowych niedośćatkoch/ ták niewieścich iáko y męzkich: iáko *Kiła*/ y inne ładzele *SienLek* 115; *Calep* 69a. [Ponadto w przeciwstawieniach 5 r.; w połączeniu niewspółrzędnym 1 r.].

c. *Właściwy mężczyźnie, cechujący go* (43) : Lecź to mi łie widzi być iftotny znák męskiej dołkonáłości/ iż białągłowá s przyrodzenia káżdá/ rádá by byłá męłczyzná *GórnDworz* X8, Aa2v, Aa7v; *SkarKaz* 489a.

W przeciwstawieniach: »męski ... niewiasta (2), żeński« (3): *Abowiem* łepłła łeft niepráwość męłka/ niźli niewiáłtá która dobrze czyni. *Leop Eccli* 42/14, *Eccli* 42/13; żeby wymalował łłowy dworná pániá/ we wzythkiej żeńłkiej dołkonáłości/ thák iáko oni formowáli dworzániná we wzythkiej dołkonáłości męłkiej. *GórnDworz* V2v.

W charakterystycznych połączeniach: *doskonałość męska* (2), *nieprawość*, *nieślusźność*, *niewstydlivość*, *strzymawáłość*, *wola*.

a. *O cechach charakteru uważanych za właściwe mężczyźnie, zwłaszcza: odważny, dzielny, surowy; feroidus Mącz; cordatus Calep; fortis, masculus, robustus, animi validus, viratus, viri proprius Cn* (28) : *Xenocrates* poštawá męłką zaniechawłzy tego oczim im pirwey powiadał, pocźał im wnet o miernołci powiadać *BielŻyw* 100; ale gdi iey to z łati przychodzi to łeft, iż dopiro iey nátarołc broda albo wáłi poráłtaiá/ takowa bywa nad przyrodzenie łroga, męłkiej łmiałłci, y okrutná *GlabGad* O5; *LubPs* cc6; *Mącz* 121a; *GórnDworz* E6; *CzechRozm* 237v; W ták młodych łełciech [...] ták męłka przy rzeczách duchownych/ dla ktorych prze miłłść Boźá wiele łię ćierpieć ofiáruie/ łtátecźność *SkarJedn* A6v; *SkarŻyw* 297, 553, 559; *ZawJeft* 44; *Strenuitas* – *Ochota*, męłski [! *możliwa też lekcja*: męłstwo]. *Calep* 1010a, 641b; Iuź nie oná twarz mégo/ ni oná poštawá/ Ani oná bełpieczná/ y męłka rołpráwá *GórnTroas* 34; *SkarKazSej* 702a; *KlonWor* 58.

W charakterystycznych połączeniach: *męska(-i) cirpliwość*, *ochota*, *postawa*, *postępek*, *rozprawa*, *rzecz*, *statek* (*stateczność*) (4), *śmiałość* (2), *umysł*.

Wyrażenie: »męskie serce, męskiego serca« = *odwaga*, *odważny*; *virilis animus Mącz* [szyk 7 : 4] (7 : 4): *Mącz* 498c; *Dworzánin* ten moy/ łercem męłkim/ á włpaniáłá myłłá/ záwdi łie znácznie popiłác ma. *GórnDworz* D6, O7; *BudBib* 2.Mach 7/21; nieboyże łię Oycze á bądź do końcá męłskiego łercá *SkarŻyw* 553, 13, 16; *PaprUp* D; *ZawJeft* 47; *Calep* 69a, 259a. [Cf ł. *SkarŻyw* 13 marg].

Przen (1) :

a) *O języku* (1) :

Szereg: »męski i poważny« (1): *WŁoski* ięzyk ácz łeft bliźłzy łácińłkiégo, y mowy łácińłkiéy, ieno iż nákáźony, y iuź piełczeńłzy, y różny od onéy męłkiéy y poważnéy mowy łácińłkiéy *JanNKar* C4.

b) [O smaku: iągody miernie ćierpkie czynią wino męskie/ mocne y trwałe. *Cresc* 1571 335 (*Linde*).]

β. O cechach fizycznych uważanych za właściwe mężczyźnie, zwłaszcza o urodzie (7) : ábowiem czego trzeba do przyjemney twarzy/ wżytko fie thu zefzło: Prawdá iz nie wżytko w cerkiel/ [...] ále ma coś męskiego/ y żywego w łobie *Górndworz* E; tedyć to rzecz mużę/ [...] Ze nie iefł w tobie iedná dobra męska żyła *CzahTr* K3; síła męzka rołkołzami ftruchlálá. *SkarKazSej* 704b.

Wyrażenia: »twarz męska« (2): Ale przedfię/ dworzánin moy/ [...] chcę [...] izby miał nie tylko [...] twarz piękną/ á męską/ ále theż y przyjemność iákąś przyrodzoną *Górndworz* D2v; *GosłCast* 59.

»męska uroda« (2): Ozdobiłá go cnotá y íspráwy vczćiwé/ Y przy męskiéy vrodzie ferce niełękliwé. *KochJez* A4v [*idem*] *KochEpit* A3.

γ. O kobiecie posiadającej cechy właściwe mężczyźnie (1) : Virago, Swieża mocna/ krzepka á śmiała biała głowá/ męska biała głowá/ która fie nie lęknie chłopá. *Mącz* 498c.

d. *Którego podmiotem, wykonawcą, bezpośrednim uczestnikiem jest mężczyzna* (23) : Widząc Sędzia íż w wierze ítáteczná/ [...] ná weyrzenie męskie wtydliwa: nálał ná nię taką rádę *SkarŻyw* 341, 71, 262; *SkarKaz* 489a.

W przeciwstawieniach: »męski ... boży (2), z Boga (2)« (4): ták ten wtory [*Adam, tj. Jezus*] musiał być obyczáiem niebiełkim/ bo z Duchá Bożego nie z nafienia męskiego/ mocą Bożą nie męską íspráwiony *CzechRozm* 155v, 158v; dał im moc/ áby fię síłali íynámi Bożymi/ tym [...]: ktorzy nie ze krwie/ áni z woley ciálá/ áni z woley męskiej/ ále z Bogá fię národzili. *LatHar* 106, 688.

[*Ze względu na płéć*] »męski ... niewieści (2), białychgłow, panieński« (4): Kázałéś mi w. m. przypátrzyć fie íspráwam niewieściem/ á męłkim *Górndworz* X6; á będziełz chciał białychgłow zacnych íspráwy/ z męłkami íztychowác/ ináčzey nie naydziełz/ iedno iz one w cnothách áni były nigdy/ áni íá męłczyzn podleyíze. *Górndworz* Z6, X5v; Wízákze ia nie iefłtem ten/ ábych íkokow ábo tańcow ludziom pobożnym zgołá zábrániác miał/ by iedno były vczćiwe/ [...] á ktemu áby były pánieńskie ofobno á męłkie ofobno [*puellarum seorsim, virorum seorsim*], *ModrzBaz* 55. [*Cf e. Górnrzm* E4].

W charakterystycznych połączeniach: moc męska(-i, -e) (3), płacz, przyjaźń, sprawa (3), taniec, wejrzenie, wola (3).

Zwrot: peryfr. »niewolą, poddaństwo męskie(-a) cierpieć« = wyjść za mąż (1 : 1): íż ták lepiey/ á niźli z vtrátą czyłtości/ niewolą męską [...] ćierpieć. *SkarŻyw* 71, 262.

Wyrażenie: »męskie(-a) (z niewiastą) złączenie, sprawa« = *thorus virilis Miech* [szyk 6 : 2] (6 : 2): Narodzy íyá prorok przełz mąłkyego złączenya zdzyeuyczy panny *PatKaz* III 103; *MiechGlab* 72; *LubPs* Z3; *WujJud* 133v; *CzechRozm* 145v; *SkarŻyw* 2; *CzechEp* 307; *WujNT* 4.

Szereg: »męski, dziecinny, niewieści« (1): Iáko/ kiedy gdzie lubo pogrzeb ímutny/ Lub nieprzyaciél tráfi fie okrutny/ Miáłto pułtołzác/ mordue bez wieści: Ták był płáč męłki/ dźiecinny/ niewieści. *GrochKal* 9. [*Ponadto w przeciwstawieniach 2 r.*].

e. *Na mężczyznę skierowany, którego obiektem, dalszym uczestnikiem jest mężczyzna* (3) : *HistJóz* B3; Niewiałta iefł męłkie zhanbienie *BielŻyw* 136.

Szereg: »tak męski, jako białejgłowy« (1): á ktore fię zabićie w obronie żywotá/ ábo poćciwości/ ták męfkiey/ iáko poćciwey białeygłowy sftanie/ o to niechayby nikt áni ćierpiał/ áni płácił. *GórnRozm* E4.

f. *Przeznaczony dla mężczyzny, zastrzeżony, dozwolony tylko mężczyźnie, który przystoi, przysługuje mężczyźnie* (30) : *LibLeg* 11/97; *Zeznal yfz* [...] vkradli ívknya nyewyefczya wyfznyewey farby, plałchcz czarny y íchubką ícharawa líffamy podbitha małfka. *LibMal* 1545/108v, 1546/117v, 1547/130v, 136 [2 r.]; *BielKron* 81v; *Mącz* 453d, 456d; *Lácedemoniánie dziwnie walećni ludzie/ ku pothkániu kazywáli więc grać ná Cythárách/ y ná inych ínfthrumenciech nie bárzo męfkich. GórnDworz* H2v; *KuczbKat* 130; *zawždy mleko z íác wołę/ á potraw męfkich nigdy nieskuřę. SkarŻyw* A5; *Száty męfkie y ferce wzięłá ná fię S. Euphrozyná SkarŻyw* 13 *marg*, 13 [2 r.], 16 [2 r.], 141, 183 [2 r.]; *BielSjem* 11; [2 noże męskie za fl. 2 gr 10, dwoje nożenki panieńskie za fl. 4 *InwMieszcz* 1586 nr 274].

W przeciwstawieniach: »męski ... niewieści (2), panieński (2)« (4): Nie ma być zbroiá męfka ná niewieście/ nie obleće fię telz małz w odzienie niewieście *BibRadz Deut* 22/5; *SkarŻyw* 13, 178, 185.

W charakterystycznych połączeniach: *bot męski(-a, -e), czapka, część, imię, instrument, klasztor* (6), *odzienie, płaszcz, potrawa, sprawa, suknia* (4), *szata* (6), *szubka, ubior, urząd, zbroja*.

Wyrażenie: »męski cymmer« = *część mieszkania przeznaczona wyłącznie dla mężczyzn* (1): *Andronitis, Et. Andron, Kownátá/ álbo/ yedná część mieřzkania w domu/ w którym tylko mężczyzny mieřzkayá/ męski cymmer/ dwor. Mącz* 9c.

Szeregi: »tak (bądź) męski, jako i (bądź) niewieści« (2): *Mącz* 181c; To też przytym czytelniku wiedz/ íz wřzytkich imion wlałnych bądź męfkie/ bądź niewieście/ bądź miałt/ álbo ziem/ álbo wśi [...] wřzytkie á wřzytkie ták iáko náłze Polłkie ná końcu íchylam/ to iełt/ iáko Grámmátýkowie mowią deklinuię ie *BudBib* c. [*Ponadto w przeciwstawieniach* 2 r.].

»męski i panieński« (1): *Tám przez trzy látá wćieśni mieřzkáiąc/ potym nábudowálał klałztorow męfkich y pánięńfkich SkarŻyw* 140. [*Ponadto w przeciwstawieniach* 2 r.].

»męski i żeński« (1): *Budowánie klałztorow męfkich y żeńfkich. SkarŻyw* 140 *marg*.

g. *Określający pełnoletność, dojrzałość wieku mężczyzny* (10) : *Vir etiam, Mąż to yełt męski/ máyące* [!] męskie látá. *Mącz* 498c.

W połączeniu szeregowym (1): *Dziękię tobie zá wćielenie/ národzenie/ dziećińftwo/ kwitnącą młodość/ y mężki wiek twoy LatHar* 27.

W przeciwstawieniach: »męski(e) lata, stan ... dzieci abo podrosłkowie, w młodości« (2): *Iełzczeby przyřtoyniey/ zeby dzieći ábo podrosłkowie tákich řtroiow/ iáko iákich przynęł do cnoty wábiących* [!] wřywáli: ále męfkie^{mv} řtanowi przyřtoi áby fię więcey kochał wtem że fie czuie wmężnych wćzynkach *ModrzBaz* 51v; *ACzkołwiek Zbáwiciel náłz* [...] do vrzędu řwego około ludzkie^{so} zbáwienia czekał mężkich lat: iednáł w młodości znáki tego dawał/ ná co fię był vrodził *SkarKaz* 42a.

Wyrażenie: »męski(e) lata, wiek« = *integra aetas Mącz* [szyk 5 : 3] (7 : 1): *Mącz* 171d, 498c; *GórnDworz* Hh4v; *lećz wřzytko mnořtvo domu twego wřrzednich lećiech męfkich vmierác będzie* [*morientur viri (marg) iuvenes* (-)]. *BudBib* 1.Reg 2/33; *SkarŻyw* 244, 259; *LatHar* 27; *SkarKaz* 42a.

Szereg: »młodzieński i męski« (1): y pomyślić możełz/ przez ony lątá ktorých dorół Syn Boży młodzieńkich y męskich lat: ífz będąc w posłufzenstwie Iozephá/ [...] robił z nim rzemiełło iego. *SkarŻyw* 244.

h. *Składający się z mężczyzn* (1) : a ftąd panna fie do^mnimala aby byl w rócie męskie z Iozefem *OpecŻyw* 32.

i. *Wzorowany na wyglądzie mężczyzny* (4) : Telamones dicuntur [...] signa quae sustinent quae Graeci Atlantes vocant, Męski obraz w budowaniu bálki podpieraýac *Mącz* 442c.

Zwrot: peryfr. »wziąć męską osobę« = *przebrać się po męsku* (1): Oná też Zenobia Księżná Pálmireńka/ Wziąwłzy męską ofobę/ będący płec żeńka/ Swoie nieprzyiaciele wżyfłki zwyciężyła *BielSjem* 8.

Szereg: »męski albo niewieści« (1): ábyście się nieomyłili/ y fobie nieutzynili rytego podobieńftwá/ albo Obras męski/ álbo niewieści/ y podobieńftwo wżelkich zwierząt *KrowObr* 110v.

Wyrażenie przyimkowe: »po męsku« (1): álebych się ogoliłá po męsku/ y vbrałá wżáty tákie/ ífzby o mnie nikt nie wiedział/ ieflim biaągłová. *SkarŻyw* 183.

j. [jęz. O rodzaju gramatycznym:

Zestawienie: »męski rodzaj«: MASCULINUM genus – mąłłky rodzaj [...], COMMUNE genus – pófpolity rodzaj ý mąłłky y nyevyełczy *ReuchlinBartBydg przednia wklejka* 2, 7.]

2. *Od znac. 'małżonek'* (2) :

a. *Poślubiona mężowi* (1) : Ięzyk trzeći [= *mieszający się w cudze sprawy*]/ niewiáłthy męskie [mulieres viratas] wyrzućł *Leop Eccli* 28/15[19].

b. *Wykonywany przez męża* (1) :

Wyrażenie: »uczynek męski« (1): Też Pokrzywa w winie warzona/ pobudza y vmocnia vczynek męski ku żenie, y zafię thakież żony khu mężowi *FalZioł* I 152d.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (3) : Virilis, Męski. *Mącz* 498c; *Calep* 641b, 1127a.

Synonimy: **1.c.a.** bitny, dzielny, przeważny, rycerski, sprawny, śmiały, waleczny, wojenny.

Cf **MĘŻCZYŃSKI, MĘŻCZYŹNI, MĘŻNY, MĘŻOW, NIEMĘSKI**